

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

HIJ IS CHRISTUS, IK BEN JUDAS

Passiespel in vier bedrijven

door

Marius Degeest

Toneelfonds J. Janssens

Antwerpen - 1995

Nr. 1634

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste **DRIE** tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan: S.A.B.A.M.

Aarlenstraat 75-77

1040 Brussel.

Men mag geen gebruik maken van gekregen of gehuurde boekjes!

© 1988 Toneelfonds J. Janssens / Marius-Walter

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt op enigerlei wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1.

R O L V E R D E L I N G

LIVA

MARIA

JUDAS

E E R S T E B E D R I J F

JUDAS : (Zit dronken aan tafel.) Gij weet niet wat het is, deze zilverstukken in je handen voelen. De hitte van het verraad. Dertig zilverlingen waarvoor ik Hem, mijn meester, die te goed was voor dit helse leven, heb verraden. Gij weet niet wat het is, te moeten leven met deze waarheid. Deze wijsheid waarvoor ik een mensenleven heb verkocht. O ja, ik ben het, Judas. De man, de ellendeling die de kus van de dood gaf. De schoft die niet waard is de riem van zijn sandalen los te gespen. Wat moet ik nu ? Nu ik geen man meer ben, zelfs geen apostel meer. De gekochte, voor dertig zilverlingen.

Ik zal een spreekwoord zijn. Vanaf nu zal men mijn naam vereenzelvigen met alle verraad. Ik hoor het de mensen al zeggen : "Vriendschap ? Een illusie waar iemand als Judas is." Hoe diep ben ik gezonken ? Zo diep dat ik mijn Heer niet meer in de ogen durf kijken. En wat past er meer bij een kus dan het kijken in de ogen van diegene die men liefheeft ? Een kus is geen teken van verraad.

Wij lagen aan tafel en hij wist het. Hij zei : "Dit is ons Laatste Avondmaal." En Hij nam het brood. En het was alsof het in Zijn handen geen brood meer was. Alsof het leven giste. En Hij brak het. Zoals alleen Hij brood breken kon. Het werd stil. En toen zei Hij : "Dit is brood voor wie er slechts brood in ziet. Maar het is meer. Dit ben ik." En toen brak Hij het nogmaals. En zei : "Voorwaar, ik zal evenzo gebroken worden. Aan een houten kruis dat ik de berg zal opdragen. Ik zal vallen en weer opstaan. Ik zal gebroken worden, zoals dit brood, maar ik zal uw voedsel zijn. Ik zal gebroken worden om Leven te geven. Om het heil en de redding van de mensen te zijn. Dit is geen brood. Dit ben ik. Neem mij, eet mij, want alleen dan zult gij in mij zijn zoals ik in U ben." En toen deelde Hij zich rond. En toen al wist ik.

Ik zag het gezicht van Petrus. Hoe hij straalde, alsof hij de wereld plots anders zag. En Johannes, alsof hij Tessalonica veroverd had. En ik zag hoe Matteüs, die wellicht de meest wijze onder ons allen was, Zijn woorden neerschreef om ze te bewaren. Tot liefde van ons allen. Ik zag hoe zij allen als het ware vervuld werden van Zijn kracht. Alsof zij geen vissers meer waren, maar gezondenen. Alsof een nieuwe wereld voor hen openging.

Maar voor mij, Judas, ging niets open. Alles ging dicht. Ik zag niets. Behalve dan dat wat ik al weken wist. Dat ik hier niet thuis was. Dat ik geen deelgenoot was aan het mysterie. Dat ik geen kind was van hun geloof. Van het geloof dat zij rondgaven in de vorm van gebroken brood, in de vorm van een beker wijn. Ja, wijn. Dat was het, wijn, ordinaire wijn was het voor mij. Nochtans had Hij gezegd dat het geen wijn was maar Zijn bloed. En al de anderen schenen te begrijpen, maar ik niet. Ik niet ! Ik wist niet wat Hij zeggen wou. Ik keek in de beker en zag alleen maar wijn. En ik stootte hem om. Maar de vlek was een wijnvlek. Geen bloedvlek. En ik meende hierin het bewijs te zien dat Hij loog. Hij loog. Maar nu, nu weet ik. Nu, nu ik Hem verraden heb met de kus van de ellende, nu weet ik dat Hij de zoon van God is, zoals niemand anders zoon van God kan zijn. Gooi me voor de leeuwen, in de catacomben van de duisternis, in het amfitheater, het circus van Rome. Gooi me, gooi me weg. Want ik ben niet waard de ziel van God in mij te dragen. Ik ben een Judas, mijn naam zal eeuwig gelijk zijn aan vriendschapsverraad. Ellende over ellende. Judas over Judas. Hier baat geen vergiffenis meer.

En Hij wist het. We lagen aan tafel. En terwijl wij aan het eten waren, zei Hij : "Voorwaar, ik zeg het u, één van u zal mij verraden." Onmiddellijk was de stemming gedrukt. En iedereen keek iedereen aan, in het onzekere over wie Hij had gesproken. Simon Petrus

werd bang en maande Jacobus, die het dichtsbij Jezus lag, aan Jezus te vragen wie de verrader in hun midden was. Waarop Jezus antwoordde : "Hij die zijn brood met mij in deze schaal zal dopen, zal het zijn." En Hij nam het brood, doopte het in de schaal met wijn en gaf daarna de schaal aan mij, aan mij, Judas, zoon van Simon Iskariot. Vervloekt is die naam. Van nu af aan tot in alle dagen van de eeuwigheid.

Ik was verloren en Hij wist het. En geen stap zou ik nog terugzetten. En Jezus wist het. Daarom zei Hij nog : "Wat gij doet, doe dat met nog meer spoed."

Maar niemand van de elf wist met welk doel Jezus dit tot me zei. Ik was immers hun schatbewaarder. En ze dachten derhalve dat Jezus wou zeggen dat ik met spoed de dingen die nodig waren voor het feest, moest aanschaffen. Of dat ik iets aan de armen geven moest. Zo is het gegaan, omdat het woord van God in vervulling moet gaan. En ik ben het die de meester moest verraden. Ik wist het. En ging naar buiten. In de nacht. Niemand kan mijn gevoel van die avond beschrijven. Ik vocht met mezelf. Wikte goed en kwaad. En kwam tot de slotsom dat ik Hem niet verraden zou. Maar een mens is maar een mens. En voor ik het wist, stond ik bij de hogepriesters die mij dit zilvergeld beloofden. En omdat de duivel in mij gevaren was, zocht ik naar de gunstigste tijd en gelegenheid om Hem te verraden.

O, mijn God, Meester, gij die voor mij te lang slechts zoon van timmerman Jozef bent geweest, waarom hebt gij mij geroepen ? Die avond, toen ik mijn netten aan het boeten was, die avond langs het meer van Genesareth. Gij stapte in één van de boten die daar lagen en vroeg me een eindje van wal te steken. Ik zei u nog : "Heer, wat wilt gij van mij ? De dag is lang geweest. De hele avond heb ik mijn netten uitgeworpen voor een schaarse vangst. Goede tijden zijn voorbij, Heer. Het meer geeft steeds minder. Wie arm is, wordt armer. Het water loopt altijd naar de zee, niet

naar het meer. De vis zwemt niet in de netten van de zwakke."

"Doe wat ik u zeg," sprak Hij, "steek af naar het diepe, werpt nog eenmaal uw netten uit voor een vangst." En ofschoon ik niet in wonderen geloofde, deed ik wat Hij mij had gezegd, en mijn net vulde zich tot mijn boot dreigde te zinken. En ik wist dat Hij geen man kon zijn, dat Hij meer was dan een man, dat Hij een beetje, minstens een beetje, God moest zijn. En Hij hoefde mij niet te vragen, zoals Hij dat tevoren met Simon Petrus deed. Want ik volgde Hem, zoals een schoothond zijn meester volgt. Onderdanig, gehoorzaam, maar niet wetend wat de diepere betekenis van dit alles was. Ik volgde zoals een verslaafde zijn beker wijn volgt. Zoals de opium de verslaafde in zijn macht heeft. Ik was te beneveld om in de diepte te geloven. Ik was ver-wonder-d. Verbluft. En ik volgde, als een lam.

Ik was het niet waard. Of was ik dat wel? Ja, toen was ik dat nog wel. Ik was vierentwintig en respectabel nog. Ik had niet de naam van een Caesar die zijn overwinningen altijd dubbel vierde, één keer in Rome en één keer in Cleopatra. Ik luisterde naar de oude geboden. Hield me koest. Ik eerde de strengheid van mijn vader, de zorg van mijn moeder. Ik zwoegde hard om met de schaarse visvangst het leven te bewaren.

Ach ja, goed. Ik deed wel eens een stap verkeerd. Maar welke jonge man deed dat niet? Men moet een man niet kruisigen voor één verkeerde stap. En wat is verkeerd? Een man blijft een man. Of beter, een vrouw blijft een vrouw. Is dat niet de menselijke natuur? De ooi met de ram. De hengst met de merrie. De reu met de teef. En wat zal een man dan? Denken wij mensen dan echt dat wij anders zijn? Dat wij ontheven zijn van passie en lust? Dat wij onszelf voortdurend in de hand hebben?? Tot hoever gaat het verstand? Wanneer wijkt het? God, wanneer

wijkt het ? (Judas is dronken.) Soms denk ik bij mezelf dat we te veel onszelf willen beheersen. Denken wij niet al te vaak dat onze wijsheid, ons zogezegde verstand het moet halen op onze mannelijkheid ? Wij zeggen dat we mensen zijn, geen beesten. Maar zijn we nog mensen ? We zijn slechts beesten. Ik zeg het u. Ik kan het weten. Beest onder de beesten. Mens onder de mensen.

Zoek toch niet naar de man die volmaakt is. Zelfs Simon Petrus is het niet. Hij is een lafaard en de toekomst zal dit misschien meer dan ooit bewijzen. Tenminste als mijn Jezus ook op dat vlak in het morgen kan kijken. Jezus wist dat ik hem zou verraden. En Hij voorspelde het ons. En net zo zei hij tot Petrus, toen deze Jezus zwoer Hem nooit te zullen verraden : "Voorwaar, ik zeg u, nog heden, ja deze nacht, voordat een haan tweemaal kraait, zult juist gij mij driemaal verloochenen." Nee, Simon Petrus is niet volmaakt, hij is een lafaard, nog laffer dan ik. En als het erop aankomt, dan vergeet hij alles wat Jezus hem geleerd heeft. Zoals verleden nacht, in de Hof van Olijven, waar hij, tot ergernis van Jezus, de slaaf Malchus het oor afsloeg. En zo heeft iedere apostel wel de een of andere misstap op zijn geweten. Dus, wat, wat kan men mij mijn kleine misstap verwijten ? Ik was zeventien. Nee, ik kan niet zeggen dat ik er spijt van heb. Op een avond, ik spoelde mijn vaders netten in het water, kwam zij langs het meer. O, ik weet het nog als gisteren. Haar fladderende tunica was wit als die van een maagd. En wellicht was zij dat ook. Tenminste als ik haar woorden mag vertrouwen.

(Livia ondertussen binnen, als in flash-back) Ze zei :

LIVIA : Hoi, Judas, en... veel vis gevangen in deze broeierige hitte ?

JUDAS : O, ben jij het ! Ik had je al zien komen, maar je door de verte niet herkend. Nee, het is geen weer om

te vissen. Mensen zoals wij blijven arm. Het is niet van werken dat je rijk wordt. Wij vissen ons dood om in leven te blijven. Maar de vissen trekken zich daar bitter weinig van aan. Ook voor hen telt slechts het leven, Livia. Slechts zelden zien zij de zin van een net. Slechts zelden zijn zij bereid zichzelf te geven. Want de vissen die willen leven, zijn even talrijk als de mensen. Kortom, ik heb vanavond mijn netten voor een niemendal in het diepe te water gelaten.

LIVIA : Ach, mijn Judas, wees niet zo triest. Morgen is er een andere dag...

JUDAS : Ja, magere troost, die morgen van jou. Want morgen is net als vandaag. Het vissen komt me de strot uit.

LIVIA : Waarom hou je er dan niet mee op ? Doe wat anders. Je hoeft toch niet te vissen omdat je vader visser is.

JUDAS : (Sarcastisch) Doe wat anders ? Hoor haar ! Ach, Livia, praat niet over dingen waar je te jong voor bent. Wat weet jij van het leven van een visser af ? Je vader is rijk. Jij bent rijk. Je weet niet eens wat honger is.

LIVIA : Judas, waarom zo kwaad ? Kan ik het helpen dat jij de zoon van een arme visser bent, en ik dochter van een Romeins senator ? Moet je me daarvoor uitschelden ? Omdat ik niet weet wat honger is ?

JUDAS : Kom, Livia, sorry, ik bedoel het niet zo. Ik liet me gaan. Ik weet wel dat jij de wereld niet hebt verdeeld in arm en rijk. Maar het kansloze van dit gevis maakt me bitter.

LIVIA : Ik weet wat je zeggen wilt, Judas. En ik wou dat ik je helpen kon. Maar ik vrees dat ik je geen ander leven geven kan. De honger van je maag kunnen de dienstmaagden van mijn vader wel vullen, maar het is andere honger waar jij van spreekt.

JUDAS : Ja, het is andere honger. Honger waaraan je niet went, het is het verlangen om vrij te zijn, om... ik denk niet dat er woorden voor bestaan. Ik kan je niet zeggen wat ik voel, wat ik wil, wat ik...

LIVIA : Niet ik, Judas, wij...

JUDAS : Wij ?

LIVIA : Ja, wij, Judas, ook ik heb honger. Al is het misschien een andere honger dan die, die jou kwelt. Of dacht je, Judas, dat mijn weg toevallig langs dit meer leidde ?

JUDAS : Je wilt toch niet zeggen...

LIVIA : Och, Judas, doe niet zo dwaas. Je bent toch geen kind meer, en ik evenmin. Je verbeelding hoeft niet te hollen om te weten wat ik bedoel.

JUDAS : Mijn hart, Livia, heeft een vermoeden, maar mijn verstand zegt dat het niet kan. Een arme vissersjongen hoort bij zijn netten, de dochter van een Romeins senator laat zich niet vangen in de netten van iemand van lagere stand.

LIVIA : Mijn hart, Judas, werkt niet met standen. Wat kan het mij in godsnaam schelen ? Zie je dan niet, Judas, dat ik hier ben ? Dat ik met mijn honger naar je toe gekomen ben. Is mijn komst jou dan zo onverwacht ?

JUDAS : Ja en neen.

LIVIA : Ik ben nu 15, Judas. Voor ik 18 ben, zal ik getrouwd zijn. Met een man die niets om me geeft. Vandaag of morgen zal mijn vader tot me zeggen : Livia, ik heb je beloofd aan die of die. En ik zal gaan. Met mijn verstand, Judas, maar niet met mijn hart.

JUDAS : Denk toch eens na, Livia. Je weet dat het niet kan. Dat er een afstand blijft. Dat die nooit overbrugd zal worden.

LIVIA : Die afstand, Judas, kan vanavond al weg zijn. Judas, ik weet niet echt wat je bent, wat je voelt. Maar ik ken wel de honger van mijn lichaam. Ik ken wel de pijn van het onvervulde. Soms denk ik bij mezelf dat het volstaat te dromen. Dat het genoeg is als ik me, 's avonds in de leegte van mijn bed, probeer in te beelden wat liefde is. Wat een man is. En hoe een man in een vrouw kan passen. Dat het volstaat als ik slechts een ogenblik mijn dromen vul met wat ik zou willen dat waarheid is.

JUDAS : Livia, je weet dat ik om je geef. Dat ik mijn ogen niet kon bedwingen telkens als jij in mijn buurt was. De wijze waarop wij elkaar hebben aangekeken, eergisteren nog, vroeg niet om woorden. Maar toch, dit verlangen kan nooit waarheid worden.

LIVIA : Judas, ik ben hier. En ik wens niet te denken aan morgen. Ik wil weten. Ik wil dit leven ten volle leven. Soms heb ik het gevoel dat dit leven te kort is. Dat ik niet alles geef wat ik ben. Ik wil dit leven leven. Het kan maar één keer.

JUDAS : O, Livia, ik ben niet waard de spangen van je tunica aan te raken. En we zijn nog jong, er ligt nog een heel leven voor ons. Waarom je haasten ?

LIVIA : Wat is jong, Judas ? Als mijn vader me straks in de armen van een man gooit, ben ik dan nog jong ? Tussen twaalf en achttien zijn alle meisjes getrouwd. Er zijn er velen die jonger zijn dan ik en die van de liefde meer weten. Toen ik twaalf was, had de natuur zijn werk al volbracht. En ik had gezien wat de hengst van mijn vader bij de merries deed. En in de tempel zag ik het standbeeld van de jonge Apollo, onze God van de Liefde, die, zoals je weet, een naakte man voorstelt. En ik zag mijn eigen lichaam. De rest was kinderspel. Sinds toen loop ik met die honger rond. Zeg me dan, Judas, waarom moet het lichaam zo lang wachten, als de geest rijp genoeg is ?

JUDAS : Omdat het niet kan, Livia. Wees redelijk.

LIVIA : Mijn hart vecht al al die tijd met mijn verstand. Ik heb geen rust voor ik jou in mijn armen gevoeld heb. Ik weiger nog langer komedie te spelen. Mezelf wijs te maken dat ik er beter aan doe je te vergeten. Ik wil niet meer vergeten, Judas, ik wil weten wat het is. Door een man zoals jij bemind te worden.

JUDAS : Het is een overhaaste stap, Livia. Je zult zien dat je er spijt van krijgt. En dat wil ik je besparen. Morgen of overmorgen is er een andere man, iemand die je blijvend geven kan wat je verlangt.

LIVIA : Het is geen overhaaste stap, Judas. Ik heb erover